

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Karonen, Petri

Title: Ruotsin suurvalta-ajan kertauskirja

Year: 2023

Version: Published version

Copyright: © Petri Karonen

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Karonen, P. (2023). Ruotsin suurvalta-ajan kertauskirja. *J@rgonia*, 21(41), 189-190.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-202306284177>

Ruotsin suurvalta-ajan kertauskirja

Arvio teoksesta Harrison, Dick. *Sveriges stormaktstid*. Historiska Media. 2021. 448 s. ISBN-978-917-789-624-1.

Petri Karonen

Lundin yliopiston historian professori Dick Harrison lienee yksi kaikkien aikojen tuotteliaimpia historioitsijoita Ruotsissa. Hänen teostensa ja muiden julkaisujen määrä nousee Ruotsin kansalliskirjaston LIBRIS-tietokannan tietojen perusteella yli puolen tuhannen. Aivan tarkkaa lukemaa on vaikea antaa, sillä monet hänen kirjoituksistaan ovat ilmestyneet monina eri painoksina. Pelkästään erillisteoksia kirjastoluetteloista löytyy yli 260, joista monet ovat vieläpä julkaistu erilaisissa formaateissa. Yksittäisiä teoksiakin hän on julkaissut jo pitkälle toistasataa erilaisista historiallisista aiheista.

Vuonna 2021 ilmestynyt ja ytimekkäästi nimetty *Sveriges stormaktstid* kuuluu Harrisonin viimeisimpiin tuotoksiin ja se on toistaiseksi yksi hänen harvoista nimenomaan 1600-luvun historiaan keskittyneistä julkaisuista. Kirjoittaja itse kertoo komeasti kuvitetun teoksen perustuvan osittain suppeisiin vuonna 2019 painettuihin pöytäkirjoihin *Stormakten växer fram* ja *Stormaktens undergång*. Hengentuotteiden vertailu osoittaa merkittäviä yhtäläisyyksiä tekstien välillä. Harrison toki mainitsee nyt puheena olevan teoksen kirjallisuusluettelossa monenlaisia tutkimuksia, ja suomalaisiltakin tutkijoilta on sinne päässyt kymmenkunta ruotsinkielistä nimikettä, mitä voi pitää jokseenkin normaalina määränä ruotsalaisten aihepiirin tutkijoiden teoksissa. Erityisen tärkeäksi Harrison mainitsee Åbo Akademin Pohjoismaiden historian professori (emer.) Nils Erik Villstrandin teoksen *Sveriges historia 1600–1721*, joka on kiistatta paras toistaiseksi ilmestynyt kokonaisesitys aikakaudesta. Harrison ei kuitenkaan pääse lähellekään Villstrandin teoksen analyysitasoa, vaikka takakansitekstissä kirjaa mainostetaankin ”perusteokseksi” ja ”kokonaiskuvaksi tästä yhdestä Ruotsin historian kutkuttavimmasta aikakaudesta.”

Perinteinen ruotsikeskeinen kertaus

Harrisonin teos on jäsennetty yhdistellen aiheita ja kronologiaa. Lähtökohtana on ollut perinteisistä perinteisin poliittisen historian jaksotus, jossa alalukujen otsikot kombinoivat toteavia ja suoraan erilaisista lähdeaineistoista nostettujen lainauksia. Tällaisenaan kokoonpano jättää jossain määrin sekavan vaikutelman ja voi vain

arvilla, millaisessa aikapaineessa teosta on laadittu. Samalla on todettava, että kirjasta on turha etsiä laajoja synteesejä, isoja kysymyksiä tai uudenlaisia vastauksia suurvalta-ajan Ruotsin historiasta. Lisäksi kirjoittaja tunnustaa jo esipuheessa olevansa ”tietoisen anakronistinen” keskittymällä ennen muuta ”tämän päivän ruotsalaisen kansallisvaltion” alueelle (s. 8). Tämä avautuminen lienee ollut tarkoitettu vaimentamaan mahdollista näkökulmaan kohdistuvaa kritiikkiä. Vaikka myöskään vuoden 1809 rajojen ulkopuolelle jääneitä Ruotsin osia ei työssä kokonaan unohdeta, on silti paikallaan todeta, että Ruotsin suurvaltakautta on vaikea käsitellä uskottavasti ilman valtakunnan Suomen puoleisia osia, Baltiaa tai edes saksalaisia voittomaita. Tämä koskee niin suurvallaksi nousua kuin tuon aseman romahdusta Suuren Pohjan sodan (1700–1721) myötä.

Rutinoitunut ja laajasti lukenut kirjoittaja kuljettaa tekstiään varmasti vakiintuneita polkuja. Usein napakoita kappaleita ja tarinoita vauhditetaan erilaisten kuvaaviksi koettujen tapausten tai henkilöiden avulla. Harrisonin kirjoitustyyli on tavallisesti tiivis ja siten se etenee loogisesti. Jossain kohdissa, kuten kuningatar Kristiinan kruunajaisia koskevassa osuudessa, kertomus ottaa kuitenkin tavanomaista suuremman osuuden.

Sveriges stormaktstid tiivistää 1600-luvun Ruotsin tärkeimmät tapahtumat ja prosessit, mutta varsinaista analyysiä tai kirjoittajan tulkintoja aikakaudesta kirjasta saa etsiä. Tässä suhteessa tyypillinen on teoksen päättävä luku ”Ett stormaktsvälde går under”, jossa käydään aikajärjestyksessä läpi suuren Pohjan sodan päättäneet rauhanteot ja niitä edeltäneet venäläisten Pohjanlahden länsirannoille suuntautuneet maihinnousut ja terrorityöt. Tässä yhteydessä ei esimerkiksi isovihaa mainita lainkaan.

Kaikesta huolimatta kirja sopii nopealukuisesti kertaukseksi Ruotsin historiaan ja suomalaiselle lukijalle se antaa myös lisätietoja monista Ruotsin puoleisen valtakunnan erityispiirteistä ja yksityiskohdista.

Petri Karonen, Suomen historian professori, historian ja etnologian laitos, Jyväskylän yliopisto.

Kirjallisuus

Harrison, Dick. 2019. *Stormakten växer fram*. Sveriges dramatiska historia. Lund: Historiska Media.

Harrison, Dick. 2019. *Stormaktens undergång*. Sveriges dramatiska historia. Lund: Historiska Media.

Villstrand, Nils Erik. 2011. *Sveriges historia 1600–1721*. Stockholm: Nordstedt.